

INFORMACIJA APIE KREDITO IR MOKĖJIMO ĮSTAIGŲ VEIKLĄ BEI JŲ PRIEŽIŪRĄ 2011 m.

Po 2011 m. pabaigoje paskelbto AB banko SNORAS veiklos apribojimo šalies bankų sistema įrodė esanti pasirengusi ir pajėgi atlaikyti stresines situacijas. Bankai turėjo sukaukę pakankamai likvidaus turto atsargų ir prireikus galėjo jas panaudoti indėliams grąžinti.

Nors 2011 m. pabaigoje iš veikiančių bankų grupės pašalinus AB banką SNORAS, bankų sistema pagal pagrindinius turto ir įsipareigojimų rodiklius sumažėjo, tačiau, eliminavus šio banko veiksnį, fiksuojamas turto ir indėlių augimas.

Neaudituotais duomenimis, 2012 m. sausio 1 d. veikiančių šalies bankų turtas sudarė beveik 79 mlrd. Lt, per metus sumažėjo 2,7 mlrd. Lt, arba 3,3 proc. (be AB banko SNORAS veiksnio metinis turto augimas sudarytų 6,7 %, arba beveik 5 mlrd. Lt).

AB banko SNORAS veiksnys darė didelę įtaką ir indėlių dinamikai. 2011 m. lapkričio mėn. AB bankui SNORAS paskelbus moratoriumą, bankų sistemoje fiksuotas indėlių mažėjimas, tačiau gruodžio mėn. turtas ir indėliai veikiančiuose bankuose išaugo. Tai nulėmė į bankų sistemą pervestos apie 4 mlrd. Lt draudimo išmokos bankrutuojančio banko indėlininkams. Apie 77 proc. šių lėšų pervesta į bankuose esančias gyventojų bei įmonių sąskaitas ir tik 23 proc. išmokėta grynaisiais pinigais (tai rodo tolesnį visuomenės pasitikėjimą bankų sistema).

1 lentelė. Bankų sistemos kai kurių veiklos rodiklių dinamika

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	Suma 2011-01-01, mln. Lt	Suma 2011-10-01, mln. Lt	Suma 2012-01-01, mln. Lt	Pasikeitimas IV ketv., proc.	Pasikeitimas IV ketv., eliminavus AB banką SNORAS, proc.	Pasikeitimas per metus, proc.	Pasikeitimas per metus, eliminavus AB banką SNORAS, proc.
1.	Turtas	81 706,6	83 202,7	78 993,4	-5,1	5,2	-3,3	6,7
2.	Skolos vertybiniai popieriai	8 196,3	8 446,8	5 666,7	-32,9	-15,1	-30,9	-15,9
3.	Klientams suteiktos paskolos	58 338,1	57 724,9	53 933,4	-6,6	-0,4	-7,6	-0,3
3.1.	Privačioms įmonėms	27 842,4	27 443,7	25 036,0	-8,8	-0,1	-10,1	0,05
3.2.	Finansų institucijoms	2 892,9	2 421,2	2 155,4	-11,0	2,5	-25,5	-6,6
3.3.	Fiziniams asmenims	25 035,9	24 597,0	23 499,1	-4,5	-1,7	-6,1	-3,3
3.3.1.	Būsto paskolos	19 847,6	19 800,0	19 555,1	-1,2	-0,3	-1,5	-0,7
4.	Paskolų vertės sumažėjimas	5 014,9	4 499,0	3 982,0	-11,5	-7,2	-20,6	-17,8
4.1.	Paskolų vertės sumažėjimas (suteiktos paskolos), proc.	7,92	7,23	6,88	-	-	-	-
5.	Indėliai ir akredityvai	45 442,8	45 840,8	43 174,1	-5,8	8,5	-5,0	10,3
5.1.	Privačių įmonių	13 403,3	13 828,8	14 246,6	3,0	15,4	6,3	21,9
5.2.	Finansų institucijų	1 233,5	1 210,2	1 263,0	4,4	14,9	2,4	15,5
5.3.	Fizinių asmenų	26 081,8	26 131,5	25 128,6	-3,8	13,7	-3,7	14,8
6.	Akcininkų nuosavybė	5 912,4	6 868,1	6 877,4	0,1	13,2	16,3	29,4
7.	Einamųjų metų pelnas (nuostolis)	-276,2	707,2	1140,4	-	-	-	-

Per metus paskolos klientams sumenko 4,4 mlrd. Lt, arba 7,6 proc., tačiau šiam sumažėjimui didžiausią įtaką padarė jau minėtas AB banko SNORAS veiksnys. Eliminavus šį veiksnį, 2011 m. bendras paskolų portfelis per metus beveik nekito – sumažėjo 0,3 proc., arba 184 mln. Lt, – iki 53,9 mlrd. Lt.

Trijų didžiausią rinkos dalį užimančių bankų koncentracija pagal visus rinkos segmentus 2011 m. išaugo (tam įtakos taip pat turėjo AB banko SNORAS veiksnys). Šiems bankams tenkanti bankų sistemos turto dalis per metus išaugo 8,3 proc. p. (iki 69,1 %), paskolų dalis – 4 proc. p. (iki 68,1 %), o indėlių segmentas – 7,8 proc. p. (iki 71,3 %). Užsienio bankų filialų pozicijos visuose segmentuose irgi sustiprėjo (viena iš priežasčių – jie yra konkurencingesni šalies rinkoje, nes jiems pagal ES reikalavimus taikoma mažiau riziką ribojančių reikalavimų). 2012 m. sausio 1 d. užsienio bankų filialams teko 19,5 proc. bankų sistemos turto, 22,1 proc. paskolų ir 12,8 proc. indėlių rinkos.

Turto struktūros pokyčius daugiausia lėmė 2011 m. pabaigos įvykiai, dėl kurių bankai didino likvidumą. Ypač augo itin aukšto likvidumo turtas – gryniesi pinigai ir lėšos centriniame banke (3,9 proc. p. – iki 10,1 proc.). 2011 m. lėšos bankuose padidėjo 1,3 mlrd. Lt (iki 8,2 mlrd. Lt), o jų dalis – 1,9 proc. p. (iki 10,4 % turto). Didžiausią įtaką lėšų bankuose augimui darė 2,6 mlrd. Lt didėjusios patrunuojančiuosiuose užsienio bankuose laikomos lėšos.

Bankai yra investavę į įvairių emitentų išleistus skolos vertybinius popierius, o iš jų daugiausia – į vyriausybių obligacijas, kurios 2012 m. sausio 1 d. sudarė 3,5 mlrd. Lt, arba 62,4 proc. skolos vertybinių popierių portfelio. Bankų turimų Lietuvos Vyriausybės vertybinių popierių apimtis 2011 m. beveik nepasikeitė ir 2012 m. sausio 1 d. buvo 3,36 mlrd. Lt. Užsienio šalių vyriausybių vertybinių popierių portfelis, eliminavus AB banką SNORAS, sumenko 980 mln. Lt. Investicijos į keleto Europos šalių, kurių finansų stabilumu abejojama, išdo skolos vertybinius popierius reikšmingai sumažėjo ir 2012 m. sausio 1 d. sudarė vos 32,6 mln. Lt.

Grynasis įsiskolinimas patrunojantiems bankams (skirtumas tarp įsiskolinimo patrunojantiems bankams ir juose laikomų lėšų) sumažėjo. Tai nulėmė išaugusios lėšos, laikomos patrunojančiuosiuose bankuose, o įsiskolinimas jiems sumenko nedaug.

Iš veikiančių bankų grupės pašalinus bankrutuojantį AB banką SNORAS, 2011 m. reikšmingai (beveik 1 mlrd. Lt) sumažėjo nerezidentų indėlių apimtis (2012 m. sausio 1 d. sudarė 1,9 mlrd. Lt). Sumažėjus nerezidentų indėliams, indėliai užsienio valiuta ir jų dalis, palyginti su visais indėliais, sumenko, o nacionaline valiuta laikomi indėliai ir jų dalis ketvirtąjį ketvirtį padidėjo nuo 64,8 iki 70,8 proc.

BANKŲ PASKOLŲ PORTFELIS

2011 m. pabaigoje veikiančių bankų paskolų portfelis sudarė 53,9 mlrd. Lt ir prilygo 2007 m. paskolų portfeliui. Portfelio pokyčiams reikšmingą įtaką darė AB banko SNORAS, valdžiusio 3,6 mlrd. Lt paskolų portfelį ir užėmusio apie 6 proc. bankų sistemos paskolų rinkos, pašalinimas iš veikiančių bankų grupės. Eliminavus AB banko SNORAS paskolų portfelį, galima būtų teigti, kad bankų sistemos paskolų apimtis 2011 m. iš esmės nepakito: metams baigiantis paskolų portfelis buvo tik 0,3 proc. mažesnis nei metų pradžioje. Pažymėtina, kad, nors ir nedaug, 2011 m. antrojoje pusėje naujų paskolų srautas nuolat viršijo grąžinamų paskolų srautą. Tai rodo aktyvesnę bankų veiklą kredituojant šalies įmones ir gyventojus.

Dėl indėlių kompensavimo į rinką įsiliejus reikšmingai pinigų sumai bankų sistemos paskolų ir indėlių santykis 2011 m. pabaigoje sudarė 129 proc. ir buvo 12 proc. p. mažesnis nei prieš metus. Galima teigti, kad bankų sistemos veikla tapo subalansuotesnė – didesnė paskolų dalis buvo finansuojama iš šalyje pritrauktų išteklių.

Paskolų portfelio ateities pokyčius parodantys įsipareigojimai per metus padidėjo 552 mln. Lt, arba 9 proc.

2011 m. bankai aktyviau kreditavo valstybinį sektorių – per metus paskolos šiam sektoriui padidėjo trečdaliu (tikėtina, kad ši tendencija išliks ir 2012 m.). Patys didžiausi paskolų portfelio segmentai – privačių įmonių ir gyventojų būsto – 2011 m. iš esmės nekito.

Iš veikiančių bankų grupės pašalinus bankrutuojantį AB banką SNORAS, bankų suteiktų paskolų nerezidentams dalis sumažėjo perpus ir 2012 m. sausio 1 d. sudarė tik 0,7 mlrd. Lt, arba 1,2 proc. paskolų portfelio.

2011 m. paskolų portfelio kokybė gerėjo – bankai skolininkus vertino kaip mažiau rizikingus ir todėl mažino anksčiau metais sudarytus atidėjinius. 2011 m. veikiančių bankų specialieji atidėjiniai paskoloms sumažėjo 861 mln. Lt, arba 18 proc., tačiau, nepaisant šio sumažėjimo, 2012 m. sausio 1 d. buvo ganėtinai reikšmingi ir sudarė 4 mlrd. Lt.

Specialiųjų atidėjinių ir paskolų portfelio santykis per metus sumažėjo 1 proc. p. – iki 6,9 proc. Būsto paskoloms sudarytų specialiųjų atidėjinių santykis per metus padidėjo 0,3 proc. p., tačiau ir toliau šio paskolų portfelio segmento kokybė yra ganėtinai gera – specialieji atidėjiniai sudarė 3,3 proc. tokių paskolų portfelio. Vartojimo paskolų kokybė tebėra prasta. Tokių paskolų specialiųjų atidėjinių rodiklis 2012 m. sausio 1 d. sudarė 11,7 proc. Ilgiau kaip 60 dienų uždelstų paskolų ir paskolų portfelio santykis per metus sumažėjo 0,5 proc. p. ir 2012 m. sausio 1 d. sudarė 2,5 proc.

Gerėjančią paskolų portfelio kokybę apibūdina ir bendrovių, kurioms iškeltos bankroto ar restruktūrizavimo bylos, mažėjantys įsipareigojimai bankams. 2011 m. bankrutavusių ir restruktūrizuojamų įmonių įsipareigojimai bankams sudarė apie 764 mln. Lt – du kartus mažiau nei 2010 m. Visų bankrutavusių ir restruktūrizuojamų bendrovių įsipareigojimai bankams 2012 m. sausio 1 d. vis dar buvo reikšmingi ir sudarė apie 3,3 mlrd. Lt, arba 12,8 proc. bankų suteiktų paskolų privačioms įmonėms rezidentėms. Minėtoms paskoloms, suteiktoms bendrovėms, bankai buvo sudarę 1,7 mlrd. Lt specialiųjų atidėjinių, o didžiąją minėtų paskolų dalį (apie 65 %) sudarė paskolos, suteiktos nekilnojamojo turto ir statybų veiklą vykdžiusioms įmonėms.

VEIKLOS RIZIKĄ RIBOJANČIŲ NORMATYVŲ VYKDYMAS

Į bankų sistemą pervestos draudimo išmokos AB banko SNORAS indėlininkams nulėmė reikšmingą bankų sistemos likvidumo rodiklio išaugimą 2011 m. gruodžio mėn. Jis padidėjo net 5,2 proc. p. (iki 44,04 %) ir buvo didžiausias per paskutinius pusantrų metų (Lietuvos banko nustatytas likvidumo normatyvas – 30 %).

Didžiąją Lietuvos bankų sistemos rinkos dalį užimančių užsienio patronuojančiąsias institucijas turinčių bankų, galinčių skolintis iš užsienio patronuojančiųjų institucijų, vidutinis likvidumo rodiklis 2012 m. sausio 1 d. sudarė 43,7 proc. ir buvo 3 proc. p. didesnis nei prieš metus. Užsienio patronuojančiųjų institucijų neturinčių bankų vidutinis likvidumo rodiklis ir toliau buvo didelis – 2012 m. sausio 1 d. jis sudarė 46,3 proc. (nors 2011 m. ir sumažėjo 2,6 proc. p.).

2012 m. sausio 1 d. duomenimis, bankai nurodė turintys pakankamą likvidumo atsargą grynajai finansavimo spragai padengti. Bankų nustatyta likvidumo atsarga iš viso sudarė beveik 18,6 mlrd. Lt, o grynoji finansavimo spraga – 6,6 mlrd. Lt, t. y. bankai buvo suformavę 2,8 karto didesnę negu minimaliai reikėtų likvidumo atsargą.

2011 m. bankai išlaikė aukštą kapitalo pakankamumo lygį (bankų sistemos pakankamumo rodiklis 2012 m. sausio 1 d. sudarė 14 %). 2011 m. šis rodiklis sumažėjo 1,6 proc. p., o tam didžiausią įtaką turėjo tai, kad kapitalo bazė sumažėjo daugiau nei kapitalo poreikis rizikoms amortizuoti (ypač dėl kelių bankų atkurtos investicijų į pelningai pradėjusias veikti patronuojamąsias lizingo bendroves vertės).

Kapitalo poreikis 2012 m. sausio 1 d. buvo 3,6 mlrd. Lt. Kredito rizikai amortizuoti skirtas kapitalas sudarė didžiąją kapitalo poreikio dalį ir buvo 3 mlrd. Lt, o rinkos rizikai amortizuoti – tik 505 mln. Lt. Iš rinkos rizikos reikšmingiausia ir toliau buvo užsienio valiutos kurso pokyčio rizika. Jai skirta 87,2 proc. viso rinkos rizikai padengti reikalingo kapitalo.

2012 m. sausio 1 d. operacinei rizikai skirtas kapitalo poreikis sudarė 222 mln. Lt. Kaip rodo pasaulinė patirtis, įvertinti pakankamą kapitalo poreikį operacinei rizikai yra itin sudėtinga, nes net ir vienas reikšmingas operacinės rizikos incidentas gali būti lemtingas bankui – nuostoliams padengti gali nepakakti net ir viso banko kapitalo. Pasaulinėje praktikoje sunkiai rastume pavyzdį, kad dėl vienkartinio kredito rizikos įvykio žlugtų bankas, o tokių pavyzdžių dėl operacinės rizikos – ne vienas. AB banko SNORAS žlugimas greičiausiai taip pat buvo operacinės rizikos padarinys.

AKCININKŲ NUOSAVYBĖ

2011 m. po truputį aktyvėjant bankų veiklai, bankų akcininkų nuosavybė išaugo 873 mln. Lt. Eliminavus AB banką SNORAS, veikiančių bankų akcininkų nuosavybė padidėjo 1,5 mlrd. Lt, arba 27,6 proc., ir 2012 m. sausio 1 d. sudarė 6,8 mlrd. Lt. Didžiausią įtaką augimui turėjo 2011 m. uždirtas pelnas.

Bankų sistemos įstatinis kapitalas 2011 m. padidėjo 90 mln. Lt ir 2012 m. sausio 1 d. sudarė 4,3 mlrd. Lt. 2011 m. įstatinio kapitalo padidinimą papildomais įnašais įregistravo AB Šiaulių bankas (30 mln. Lt), AB Ūkio bankas (50 mln. Lt) ir AB bankas „FINASTA“ (10 mln. Lt).

Lietuvos bankų sistemoje, kaip ir ankstesniais laikotarpiais, dominavo Skandinavijos šalių kapitalas. Nerezidentų valdoma įstatinio kapitalo dalis 2011 m. beveik nepakito ir sudarė 87,7 proc. įstatinio kapitalo.

PELNINGUMAS IR VEIKLOS EFEKTYVUMAS

Po nuostolingų 2009–2010 m. bankai 2011 m. uždirbo net 1,1 mlrd. Lt pelno (2010 m. jie patyrė 276,2 mln. Lt nuostolių). Praėjusiais metais uždirtas pelnas buvo labai artimas rekordiniam bankų sektoriaus pelnui, uždirtam ekonomikos pakilimo laikotarpiu 2007 m. Tačiau, priešingai negu ekonomikos augimo laikotarpiu, pagrindinis pelno augimo katalizatorius praėjusiais metais buvo ne augusios bankų pajamos, bet mažėjusios išlaidos specialiesiems atidėjiniams (susijusios su paskolų ir investicijų į patrunuojamąsias įmones pervertinimu) ir mažėjančios palūkanų išlaidos. Bankų rezultatas iš veiklos – pelnas prieš mokesčius, vertės sumažėjimo ir atidėjinių išlaidas 2011 m., palyginti su 2010 m., faktiškai nepakito ir 2011 m. sudarė 856,7 mln. Lt.

Pelningai 2011 m. dirbo 5 bankai ir 5 užsienio bankų filialai, o kiti 3 bankai ir 5 užsienio bankų filialai patyrė nuostolių.

Ketvirtąjį ketvirtį bankai uždirbo rekordinį (439,5 mln. Lt) ketvirčio pelną per visą bankų veiklos laikotarpį Lietuvoje. Tačiau tai iš esmės nulėmė dviejų bankų pelnas, gautas metų pabaigoje perkainojus investicijas į pelningai pradėjusias veikti patrunuojamąsias lizingo bendroves.

Pagrindinės Lietuvoje veikiančių bankų pajamos – grynosios palūkanų pajamos – pernai augo 13,8 proc. (iki 1,3 mlrd. Lt). Tačiau jų augimo pagrindinis veiksnys buvo greičiau už palūkanų pajamas mažėjusios palūkanų išlaidos, kurias bankai patiria mokėdami palūkanas už klientų indėlius ir už kitus finansavimosi šaltinius. Artimiausioje ateityje vargu ar bankams pavyks didinti grynąsias palūkanų pajamas nedidinant uždirtamų palūkanų pajamų, o tik mažinant palūkanų išlaidas, nes išteklių kaina yra pasiekusi itin žemą lygį, o galimybės jai dar daugiau mažėti – menkos.

Veikiančių bankų grynosios paslaugų ir komisinių pajamos 2011 m., palyginti su 2010 m., šiek tiek (0,8 %) ūgtelėjo ir sudarė 596,2 mln. Lt. Paslaugų ir komisinių pajamų augimas paprastai yra tiesiogiai susijęs su ekonomikos augimu – augant šalies ūkiui, didėja ūkinių subjektų aktyvumas, dėl to didėja bankinių paslaugų poreikis. Taigi tikėtina, kad paslaugų ir komisinių pajamos praėjusiais metais padidėjo išaugus tokių paslaugų apimčiai, o ne kainoms. Po Lietuvos banko iniciatyvos mažinti būtiniausių bankinių paslaugų kainas kai kurie bankai sumažino mokėjimo paslaugų įkainius.

Praėjusiais metais dalis anksčiau blogais laikytų bankų klientų įrodė savo galimybes plėtoti veiklą ir vykdyti įsipareigojimus, be to, bankai pervertino įkeistą turtą, todėl atidėjinių poreikis sumažėjo. Taigi 2011 m. bankai daugiau sumažino anksčiau suformuotų atidėjinių negu sudarė naujų, dėl to uždirbo 381,7 mln. Lt, iš jų 161,4 mln. Lt dėl teigiamo sumažėjusios paskolų vertės efekto. Palyginimui – praėjusiais metais per tą patį laikotarpį bankai buvo patyrę 1,2 mlrd. Lt turto vertės sumažėjimo išlaidų.

Tiesioginių nuostolių dėl AB banko SNORAS veiklos sustabdymo turėjo tik keli šalies bankai. Bendras investicijų dydis buvo gana nedidelis – 43 mln. Lt. Didžiajai daliai šių investicijų buvo suformuoti specialieji atidėjiniai.

Veikiančių bankų operacinės išlaidos 2011 m., palyginti su 2010 m., išaugo 8,6 proc., o šį augimą daugiausia lėmė per metus 11,9 proc. padidėjusios personalo išlaidos.

Dėl AB banko SNORAS, kuriame praėjusių metų spalio 1 d. dirbo 1 178 darbuotojai, eliminavimo vidutinis darbuotojų skaičius bankų sistemoje ketvirtąjį ketvirtį sumažėjo 14,3 proc. – iki 7 020.

Kitaip negu praėjusiais metais, dėl pelningos bankų veiklos bankų turto ir nuosavybės gražos rodikliai 2012 m. sausio 1 d. buvo teigiami: turto gražos rodiklis sudarė 1,41, nuosavybės gražos rodiklis – 15,6 proc. Bankų veiklos efektyvumą parodantis rodiklis – veiklos sąnaudų (operacinių ir amortizacijos išlaidų) ir pagrindinės veiklos pajamų

santykis – 2012 m. sausio 1 d. duomenimis, palyginti su prieš metus buvusiu rodikliu, mažėjo, t. y. gerėjo, 2,1 proc. p. (iki 57,1 %).

Dėl ir toliau buvusių mažų palūkanų normų rinkose praėjusiais metais išliko skolinimo ir skolinimosi kainos mažėjimo tendencija. 2011 m. bankų sistemos realioji palūkanų marža šiek tiek ūgtelėjo – nuo 1,3 iki 1,56 proc., o tai teigiamai veikia bankų grynąsias palūkanų pajamas.

INFORMACIJA APIE LIETUVOS CENTRINĖS KREDITO UNIJOS VEIKLĄ

Lietuvos centrinės kredito unijos (LCKU) turtas, 2011 m. padidėjęs 47,3 mln. Lt, 2012 m. sausio 1 d. duomenimis, sudarė 357,7 mln. Lt. 2011 m. pabaigoje LCKU priklausė 62 kredito unijos.

LCKU turto pokyčiai tiesiogiai priklauso nuo pagrindinio finansavimo šaltinio – joje laikomų kredito unijų (LCKU narių) indėlių (jie 2011 m. padidėjo 12,7 % – iki 301,7 mln. Lt). LCKU narėms suteiktų paskolų portfelis išaugo 55,8 proc. ir, 2012 m. sausio 1 d. duomenimis, sudarė 47,2 mln. Lt. Ataskaitiniu laikotarpiu specialiųjų atidėjinių paskoloms nebuvo suformuota, taip pat nebuvo ir paskolų, kurių periodiniai mokėjimai uždelsti ilgiau negu 60 dienų.

Laisvas lėšas LCKU sausio 1 d. daugiausia buvo investavusi į Lietuvos Vyriausybės skolos vertybinius popierius (176,6 mln. Lt). 2011 m. investicijos į skolos vertybinius popierius padidėjo 22,5 proc. ir tai sudarė didžiausią LCKU turto dalį (51,7 %). Nemažą LCKU turto dalį (17,6 %) sudarė lėšos bankuose.

LCKU likvidumo bei kapitalo pakankamumo rodikliai ir toliau buvo vykdomi su nemažu rezervu.

Kredito unijų LCKU narių įnašais toliau buvo didinami Likvidumo palaikymo rezervas ir Stabilizacijos fondas. 2012 m. sausio 1 d. jie sudarė atitinkamai 11,3 ir 7,9 mln. Lt.

LCKU pajinis kapitalas per metus padidėjo 18,8 mln. Lt ir 2012 m. sausio 1 d. sudarė 29,1 mln. Lt. Šis reikšmingas pajinio kapitalo padidėjimas padėjo LCKU užtikrinti veiklos riziką ribojančių normatyvų vykdymą suformavus specialiuosius atidėjinius lėšoms, laikytoms AB banke SNORAS ir sudarė galimybę padėti kredito unijoms LCKU narėms išspręsti panašias problemas, kartu užtikrinti kredito unijų sistemos stabilumą.

LCKU (kartu su 57 kredito unijomis) yra pasirašiusi sutartį su Verslumo skatinimo fondo valdytoju (INVEGA) dėl 50 mln. Lt vertės mikrokreditavimo projekto valdymo. Iš šio fondo suteikta 4,7 mln. Lt paskolų smulkiajam verslui finansuoti.

Neaudituočių finansinių ataskaitų duomenimis, 2011 m. LCKU patyrė 12,2 mln. Lt nuostolių, o prieš metus gauta 1,5 mln. Lt pelno. Didžiausią įtaką neigiamam 2011 m. veiklos rezultatui turėjo paskutinį ketvirtį padaryti atidėjiniai AB banke SNORAS laikytoms lėšoms.

KREDITO UNIJŲ VEIKLOS APŽVALGA

2012 m. sausio 1 d. Lietuvoje veikė 74 kredito unijos, kurios vienijo daugiau nei 128 tūkst. narių.

2 lentelė. Pagrindinių rodiklių kaita

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	Suma 2011-01-01, mln. Lt	Suma 2011-10-01, mln. Lt	Suma 2012-01-01, mln. Lt	Pasikeitimas IV ketv., proc.	Pasikeitimas per metus, proc.
1.	Turtas	1 276,9	1 510,0	1 633,4	8,2	27,9
2.	Lėšos bankuose	60,7	49,2	44,8	-8,9	-26,2
3.	Lėšos LCKU	276,5	271,3	312,9	15,3	13,2
	Iš jų terminuotieji indėliai	146,1	134,1	162,2	21,0	11,1
4.	VVP	133,1	208,0	237,7	14,3	78,6
5.	Suteiktos paskolos	752,1	916,2	939,5	2,5	24,9
6.	Specialieji atidėjiniai paskoloms	14,2	26,0	22,6	-13,1	59,2
7.	Specialiųjų atidėjinių paskoloms ir paskolų santykis, proc.	1,9	2,8	2,4	-	-
8.	Įsiskolinimai LCKU	30,3	52,4	47,2	-9,9	55,8
9.	Indėliai	1 083,5	1 281,7	1 405,3	9,6	29,7
	Iš jų kredito unijų narių ir asocijuotųjų narių	1 076,2	1 271,0	1 392,9	9,6	29,4
10.	Pajinis kapitalas	135,8	167,4	177,8	6,2	30,9
11.	Einamųjų metų pelnas (nuostolis)	-5,4	-2,2	-8,8	-	-

Augant kredito unijų narių skaičiui, toliau didėjo kredito unijų veiklos apimtis. Praėjusiais metais kredito unijų turtas padidėjo 27,9 proc. (iki 1,6 mlrd. Lt), o jo ir bankų sistemos turto santykis 2012 m. sausio 1 d. sudarė 2,07 proc. Didžiausios kredito unijos „Vilniaus taupomoji kasa“ turtas buvo 272,8 mln. Lt, arba 16,7 proc. visų kredito unijų turto. Kredito unijų priimti indėliai, kurių didžiausią dalį (99,1 proc.) sudarė narių indėliai, padidėjo 29,7 proc. Reikšmingą dalį pakankamai brangiai pritrauktų išteklių (312,9 mln. Lt) kredito unijos laikė sąskaitose. 2011 m. LCKU laikomos lėšos sudarė apie 20 proc. kredito unijų turto. Kredito unijoms vis daugiau investuojant į vyriausybės vertybinius popierius, investicijos į šiuos popierius išaugo 78,6 proc., tačiau paskolos, padidėjusios 24,9 proc., ir toliau sudarė didžiausią turto dalį (58 %). 2012 m. sausio 1 d. specialiuosius atidėjinius paskoloms (22,6 mln. Lt) buvo sudariusios 63 kredito unijos. Kredito unijų specialiųjų atidėjinių ir paskolų santykis sudarė 2,35 proc.

Kredito unijų pajinis kapitalas minėtu laikotarpiu padidėjo 30,9 proc.

Pelningai dirbusios 43 kredito unijos 2011 m. uždirbo 4 mln. Lt pelno, tačiau 29 kredito unijos dirbo nuostolingai ir patyrė 12,8 mln. Lt nuostolių. Bendras kredito unijų sistemos veiklos rezultatas – 8,8 mln. Lt nuostolių (ketvirtąjį ketvirtį patirta 6,6 mln. Lt nuostolių).

Nuostolingą kredito unijų veiklą nulėmė 2011 m. ketvirtąjį ketvirtį patirtos vertės sumažėjimo išlaidos dėl lėšų, laikytų AB banke SNORAS ir turimų Graikijos vyriausybės vertybinių popierių (14,8 mln. Lt).

MOKĖJIMO ĮSTAIGŲ VEIKLOS APŽVALGA

Įsigaliojus Lietuvos Respublikos mokėjimo įstaigų įstatymui, kuriuo nustatyta, kad be mokėjimo įstaigos licencijos juridiniai asmenys mokėjimo paslaugas gali teikti iki 2011 m. balandžio 30 d., 2011 m. vyko intensyvus mokėjimo įstaigų licencijavimo procesas, tiek įteisinant jau anksčiau mokėjimo paslaugas teikusią įmonių veiklą, tiek steigiantis naujoms mokėjimo įstaigoms. 2012 m. sausio 1 d. mokėjimo įstaigų, turinčių Lietuvos banko išduotą licenciją teikti mokėjimo paslaugas, buvo 21. Pažymėtina, kad iš to skaičiaus net 19 mokėjimo įstaigų buvo gavusios licenciją teikti mokėjimo paslaugą – atlikti pinigų perlaidas.

Be to, beveik visos mokėjimo įstaigos teikia mokėjimo paslaugas bei vykdo kitą veiklą ir tik viena mokėjimo įstaiga teikia mokėjimo paslaugas, o keturių mokėjimo įstaigų ši veikla sudarė pagrindinę veiklos dalį. Todėl mokėjimo įstaigų gaunamos pajamos iš mokėjimo paslaugų teikimo geriausiai parodo tokios veiklos rodiklius. 2012 m. sausio 1 d. šios pajamos sudarė 55 mln. Lt, arba tik 4 proc. visų mokėjimo įstaigų bendrų pajamų.

Visos mokėjimo įstaigos vykdė Mokėjimo įstaigų įstatyme nustatytą mokėjimo paslaugų vartotojų ar iš kito mokėjimo paslaugų teikėjo gautų lėšų apsaugos reikalavimą, atskirdamos šias lėšas nuo kitų fizinių arba juridinių asmenų, kurie nėra mokėjimo paslaugų vartotojai, lėšų ir laikydamos jas kredito įstaigų sąskaitose. Be šio metodo, dvi mokėjimo įstaigos ataskaitinę datą taikė ir kitą mokėjimo paslaugų vartotojų lėšų apsaugos metodą – buvo sudariusios draudimo ir garantijos sutartis šioms lėšoms apdrausti.

2012 m. sausio 1 d. visos mokėjimo įstaigos vykdė Mokėjimo įstaigų įstatyme nustatytą minimalaus nuosavo kapitalo ir nuosavo kapitalo reikalavimus.

KREDITO IR MOKĖJIMO ĮSTAIGŲ PRIEŽIŪRA 2011 M. KETVIRTĄJĮ KETVIRTĮ

Licencijavimas

2011 m. gruodžio 31 d. Lietuvoje veikė 8 Lietuvos banko licenciją turintys komerciniai bankai, 1 bankrutuojantis bankas (gruodžio mėn. AB bankui SNORAS iškelta bankroto byla ir visam laikui atšaukta licencija) ir 14 užsienio bankų padalinių: 12 filialų ir 2 užsienio bankų atstovybės. Lietuvoje taip pat veikė 74 kredito unijos (iš jų 2011 m. ketvirtąjį ketvirtį įsteigtos 2 naujos kredito unijos) ir LCKU, 14 mokėjimo įstaigų, turinčių mokėjimo įstaigos licenciją, ir 7 mokėjimo įstaigos, turinčios mokėjimo įstaigos ribotos veiklos licenciją (ketvirtąjį ketvirtį išduota viena mokėjimo įstaigos ribotos veiklos licencija).

Iki 2011 m. gruodžio 31 d. Lietuvos bankas buvo gavęs 258 pranešimus iš ES valstybių priežiūros tarnybų dėl tų šalių priežiūros tarnybų licencijuotų bankų ketinimų teikti paslaugas Lietuvoje neįsteigus filialo, 101 pranešimą apie ES valstybių narių mokėjimo įstaigas, ketinančias teikti mokėjimo paslaugas Lietuvoje neįsteigus filialo arba per tarpininkus. Lietuvos bankas yra išsiuntęs pranešimus apie keturių Lietuvos bankų ketinimus teikti finansines paslaugas ES valstybėse narėse neįsteigus filialo. Vienas Lietuvos Respublikos bankas yra įregistravęs filialą Europos Sąjungos valstybėje narėje, du Lietuvos bankai yra įsteigę keturias atstovybes užsienio valstybėse.

2011 m. ketvirtąjį ketvirtį du bankai didino įstatinį kapitalą.

Kredito įstaigų finansinės veiklos analizė ir inspektavimas

2011 m. ketvirtąjį ketvirtį buvo atliekama nuolatinė bankų finansinės būklės analizė, vertinta kredito įstaigų veikla, kontroliuota, ar vykdomi veiklos riziką ribojantys normatyvai, analizuoti bankų sistemos veiklos rodikliai ir tendencijos. Daug dėmesio skirta bankų, teikiančių kasdienę ir savaitinę informaciją, veiklos tendencijoms. Įvykus reikšmingam įvykiui (AB banko SNORAS veiklos apribojimui, o vėliau ir bankroto bylos iškėlimui), itin daug dėmesio buvo skiriama visų bankų teikiamos papildomos kasdienės informacijos apie atskirus balanso ataskaitos turto ir įsipareigojimų straipsnius analizei ir likvidumo būklės stebėjimui.

Įgyvendinant Priežiūrinio tikrinimo ir vertinimo bendrąsias nuostatas buvo atlikta dviejų bankų vidaus kapitalo pakankamumo vertinimo proceso (angl. ICAAP) pirminė peržiūra ir parengtos ataskaitos, o atskiri klausimai buvo tikrinami ir inspektavimo metu. Bankai buvo įpareigoti pašalinti priežiūrinio tikrinimo ir vertinimo metu nustatytus veiklos trūkumus. Ataskaitinį laikotarpį toliau buvo analizuojami bankų pateikti priemonių planai inspektavimo metu nustatytiems trūkumams šalinti ir kontroliuojama, kaip jie vykdomi.

Dar 2011 m. trečiąjį ketvirtį buvo pradėtas AB banko SNORAS inspektavimas. Po inspektavimo buvo apribota AB banko SNORAS veikla (paskelbtas moratoriumas) ir paskirtas laikinasis administratorius, vėliau – šio banko akcijos perimtos visuomenės poreikiams, o įvertinus banko turą ir nustačius nemokumą, buvo inicijuotas bankrotas.

Be to, 2011 m. ketvirtąjį ketvirtį užbaigtas vieno banko inspektavimas, taip pat atliktas vieno banko tikslinis inspektavimas ir vieno užsienio banko skyriaus patikrinimas. Lietuvos banko valdybai svarstyti buvo pateikti trijų bankų inspektavimo rezultatai.

Buvo vykdoma nuolatinė kredito unijų finansinės būklės analizė, kontroliuojama, kaip vykdomi veiklos riziką ribojantys normatyvai, analizuojami kredito unijų veiklos rodikliai ir tendencijos. 2011 m. ketvirtąjį ketvirtį vykdyta dešimties kredito unijų intensyvioji priežiūra ir buvo atlikti šešių kredito unijų bendrieji inspektavimai, taip pat vienos kredito unijos tikslinis inspektavimas. Pasibaigus inspektavimams buvo analizuojami kredito unijų inspektavimo rezultatai, inspektavimo metu nustatytų trūkumų bei pažeidimų šalinimo priemonių planai ir informacija apie šių trūkumų pašalinimą.

2011 m. kredito unijų kapitalo didinimo problemos buvo sprendžiamos kredito unijų narių papildomais pajiniais įnašais padidinant kredito unijų kapitalą. Kredito unijos LCKU narės reikšmingos paramos sulaukė ir iš LCKU. Kredito unijų kapitalą LCKU sustiprino įnašais iš Stabilizacijos fondo ir suteikdama keturioms kredito unijoms subordinuotąsias paskolas.

Inspektuojant patronuojamuosius bankus ir tikrinant užsienio bankų filialus, buvo nuolat bendradarbiaujama su užsienio priežiūros institucijomis – informuojama apie būsimums inspektavimus (patikrinimus), o atlikus juos – apie inspektavimo (patikrinimo) rezultatus, keičiamasi kita aktualia informacija.

Metodiniai aspektai

Siekiant efektyviai stebėti banko bankroto procedūrų eigą ir atsižvelgiant į tai, kad anksčiau patvirtintos ataskaitų formos netenkino informacijos poreikio, reikalingo efektyviam banko bankroto procedūrų eigos stebėjimui, parengti nauji bankrutuojančių bankų administratorių teikiamos informacijos reikalavimai. Be balanso ir pelno (nuostolio) ataskaitos bei informacijos apie banko kreditavimo įsipareigojimus, finansines garantijas ir kitus nebalansinius straipsnius, papildomai bankų administratoriai Lietuvos bankui kas mėnesį turės pateikti informaciją apie kreditorių komiteto priimtus sprendimus, o kas ketvirtį – informaciją apie turto pardavimą, kreditorių reikalavimų tenkinimą ir būklę, darbuotojų skaičių, administravimo išlaidas ir kitą reikalingą informaciją.

Europos Sąjungos institucijų darbo (ekspertų) grupėse vyksta diskusijos dėl Kapitalo reikalavimų direktyvos (CRD IV) pakeitimų ir Europos bankininkystės institucijos (EBA) numatomų išleisti techninių standartų nuostatų, kurie kredito įstaigose turės būti įgyvendinti iki 2013 m. pradžios. Buvo rengiama informacija ir išsakyta šalies pozicija dėl svarbiausių numatomų pakeitimų pagal CRD IV reikalavimus. Ypač akcentuoti likvidumo, svarto rodiklio, nuosavų lėšų apibrėžimo, šalies buveinės ir priimančiosios šalies, sankcijų, kredito rizikos, sandorio šalies kredito rizikos klausimai. Europos Sąjungai pirmininkaujanti Lenkija, atsižvelgusi į mūsų šalies ir analogiškas kitų šalių pateiktas pastabas, parengė kompromisinį CRD IV variantą.

Seimui priėmus Elektroninių pinigų ir elektroninių pinigų įstaigų įstatymą, buvo parengti Lietuvos banko teisės aktų projektai, reglamentuojantys elektroninių pinigų įstaigų licencijavimo, veiklos, nuosavo kapitalo skaičiavimo, vidaus kontrolės ir rizikos valdymo, reorganizavimo ir likvidavimo tvarkas bei kiti reikalavimai, kuriuos elektroninių pinigų įstaigos turi vykdyti, kad jų veikla būtų stabili, patikima ir saugi.

Dalyvavimas ES struktūrų komitetų, darbo grupių ir kolegijų veikloje

2011 m. ketvirtąjį ketvirtį vyko visų pagrindinių komitetų ir prie jų veikiančių darbo grupių posėdžiai, du kartus rinkosi Europos bankininkystės institucijos (EBA) Priežiūros taryba. Susitikimų metu buvo apžvelgtos problemos Europos bankininkystės sektoriuje, sprendžiama, kaip reaguoti į tam tikrų šalių problemas ir galimą poveikį visai Europos rinkai, svarstyti kapitalo pakankamumo ir likvidumo klausimai, aptartos komitetų ir prie jų veikiančių darbo grupių ataskaitos, patvirtinta darbo programa 2012 m., priimti sprendimai dėl testavimo nepalankiausiomis sąlygomis planų 2012 m., patvirtintas 2012 m. EBA biudžetas ir EBA mokymo programa 2012 m.

Ataskaitinį ketvirtį buvo ir toliau aktyviai bendradarbiauta su Švedijos, Norvegijos, Suomijos, Danijos, Latvijos finansų priežiūros tarnybomis dėl bankų grupių priežiūros. Vykusių priežiūros kolegijų susitikimų metu buvo keičiamasi informacija apie grupių veiklą skirtingose šalyse, supažindinta su bankų sektorių aktualijomis, diskutuota atskirioms bankų grupėms aktualiais klausimais. DNB priežiūros kolegijoje aptarta likvidumo rizikos valdymo situacija, grupės vidaus audito išvados dėl vidaus kapitalo pakankamumo vertinimo proceso (ICAAP), naujausio inspektavimo rezultatai, kolegijos veiklos planavimas 2012 m. SEB grupės priežiūros kolegijos susitikime buvo apsikeista informacija apie atliktus ir planuojamus atlikti inspektavimus, aptartas planas, kaip bus atliekamas SEB grupės priežiūrinio tikrinimo ir vertinimo procesas (SREP) 2012 m., aptarti kiti banko grupei aktualūs klausimai.